Stručný přehled některých pojmů
z oblasti lexikologie, stylistiky a literární teorie

archaismus
zastaralý, běžně již nepoužívaný výraz či tvar slova (např. *arciť*, slovesné infinitivy na *–ti*)

figury
odlišnosti od běžného jazyka, využívané především v uměleckém stylu (opakování hlásek či výrazů, bezespoječné spojování vět či větných členů, upravený slovosled ap.)

funkční styly
základní typy slohových projevů, které se vyznačují charakteristickými jazykovými prostředky sloužícími k výstavbě textu.

Přehled funkčních stylů:

- prostěsdělovací
- publicistický
- řečnický
- odborný
- administrativní
- umělecký
- esejistický

historismus
výraz označující zaniklou skutečnost či předmět užívaný v minulosti (příklady: označení někdejšího jmenovaného či voleného představitele obce - *rychtář*, názvy historických zbraní – *řemdih*, názvy dobových jídel – *calta*)

nevlastní přímá řeč
Vdova řekla: Ano, šla bych s tebou ráda. Lidské řeči mě nezajímají.
(přímá řeč, která není označena uvozovkami)

řeč nepřímá
Vdova řekla, že by s ním šla ráda a že ji lidské řeči nezajímají.

řeč polopřímá
Ano, vdova by s ním šla ráda. Lidské řeči ji nezajímají.
(v podstatě jde o přímou řeč převedenou do 3. osoby)

řeč přímá
Vdova řekla: „Ano, šla bych s tebou ráda. Lidské řeči mě nezajímají.“

slohový postup
uspořádání konkrétních složek textu se zřetelem k jeho zamýšlené funkci

Přehled slohových postupů:

- informační
- vyprávěcí
- popisný a charakterizační
- výkladový
- úvahový

slohový útvar
text založený na zvoleném funkčním stylu a využívající konkrétního slohového postupu či kombinace více slohových postupů

Přehled slohových útvarů:

- zpráva a oznámení
- vyprávění
- popis (včetně uměleckého popisu – líčení)
- charakteristika
- výklad
- úvaha

tropy
užívání slov v přeneseném významu – souhrnné označení pro metaforu, metonymii, synekdochu, alegorii, hyperbolu, eufemismus, ironii, sarkasmus aj.